

ljala, da ona, nedopuščajoč Avstriji vtikanja v notranje zadeve Ogerske, ne drži za shodno in potrebno, da bi Ogerska se vtikala v notranje zadeve onstran Litave, drugače, ko bi tam zavladal centralizem ali federalizem, samo naj niti jeden niti drug ne zadeva v državno pravo in ne zaveza Ogerske notranjega razvitka.

Takošna izjava „Ellenör ova“ v sedanjem času, ko Tisza stoji na čelu Ogerski — piše „Obzor“ — je mnogo važnejša.

Strahoviti federalizem, s katerim nas iz Dunaja hočejo plašiti, pravi Magjarski organ, — ni tako strašen. Federalizem, kakor si ga za Avstrijo mi mislimo, je princip avtonomije za one dežele, ki imajo svojo politično in zgodovinsko preteklost.

Česka, Galicija in druge dežele s svojo avtonomijo niso strahovite za monarhijo, a še manj za Ogersko, katera je z avtonomijo Hrvatske že uvêla federalizem, a vendar dobro živi poleg tega.

To so nekako misli „Ellenör-ove“, katere so že davno izjavljali Česki, Poljski in drugi slovanski listi, a znamenito je zdaj, da jih nahajamo v organu Kolomana Tisze. Jedno samo se more reči o njih, in to z Ogerskega stališča, da so namreč pasivne. Dokler Ogerski list razlaga, da federalizem po tem poti dosežen, ni škodljiv monarhiji, bi mi rekli, da je po Ogerski dober in hasnovit. Čemu mi to dokazujemo? Vsi javni in tajni dogovori Dunajsko-Peštanski v zadnjem času, kar je dobro znano Ogerskim listom, dovolj odkrivajo nevarnost centralizovane Avstrije in nevero ustavoverne stranke. Kar bi tako bilo, kakor da se je Česka, Galicija, Dalmacija in Slovenska dežela združila s Schmerlingom, kakor sta se zedinila Thun in Schwarzenberg, ali da so se podale, kakor to dosedaj brez vspeha pričakujejo vsi Herbsti, Lasserji in Ungerji.

Današnji konflikt ni pomirjen; ako se poravná, ne bode pospeševal novih konfliktov, ker je v samem interesu Ogerske, da pomore pospešiti ali slogo slovanskih dežel s centralistično stranko, ali pokornost njihovim zapovedim. Samo slovenskih dežel avtonomija, neškodljiva monarhiji, kakor je neškodljiva Hrvatska Ogerski, je sposobna zagotoviti in zatrditi avtonomijo Ogerske. Kateri Ogerski državnik se ne dade voditi po mrzenju zoper Slovanstvo, kateremu je nasproti interes dežele, kakor ljubezen ali mrzenje, on ne bode samo pasiven, naj je v Avstriji centralizem ali avtonomija, ampak bode pomagal pri napóru za avtonomijo. Kakošnemu cilju Ogerske more biti koristno, da Česka in Slovenija pridete pod oblast germanizmu, ali da bi postali plen vélike Germanije? Ni li silna potreba Ogerski, da se okoli Habsburškega prestola zberó prestare kraljevine, sposobne in voljne z Ogerskim v slogi, braneč svoje državno in národno bitje in enako odbijajoč kovárstva namere, naj dohajajo od Spreve ali Neve?

Temu velikemu cilju bi veljalo priravnati tudi Bosenski ustanek. Žalibože, da ni ljudi za to!

Mnogovrstne novice.

* *Koliko so lansko leto Dunajčanje pojedli, kaže od mestne gosposke razglašeni statistični popis. Zaklali so lani 96.065 goved, vrh tega se je vpeljalo 7 milijonov in 606.000 funtov govejega mesa; na živinski sejm so pripeljali 123.147 zaklanih, 73.026 pa živih telet, v sejmsko prodajalnico 27.736 telet, 519.386 funtov pa telečjega mesa; na živinski somenj prešičev 24.022 zaklanih in 195.560 živih; v sejmsko prodajalnico pa 14.933 in 298.085 funtov svinjskega mesa; jagnjet se je pripeljalo 48.744 na sejm, v prodajalnico 1950; ovac 13.415 zaklanih, 219.140 pa živih na sejm, 18.350 živih ovac in 153.682 funtov ovčjega mesa pa v prodajalnico;*

kokoši so povžili 407.387, gosi 16.247, rac 11.376, puranov 1255, zajcev 8268, jelenov 224, srn 536, divjih prešičev 28, fazanov 1259, jerebic 1820, velikih jerebov 416, divjih rac 219, karpov 11.851 funtov, ščuk 538 funtov, moke 1 milijon in 350.742 funtov, gresa 187.891 funtov, ječmena 215.857 funtov, rajža 21.177 funtov, graha 448.930 funtov, leče 182.162 funtov, fižola 719.907 funtov, sočivja 183.649 funtov, frišnega sadja 806.136 funtov, suhega pa 270.950 funtov, jajc 38 milijonov in 443.607, surovega masla 2 milijona in 287.658 funtov, masla 416.098 funtov, sala 724.489 funtov, in smetane 39.346 funtov.

* *V Kini je čedalje več lišpa in potrate tudi med prostim ljudstvom moškega in ženskega spóla. Vlada je zategadel 19 ostrih ukazov oklicala, za katere pa ljudstvo tako malo porajta, da se je policija v Pekingu zaradi malomarnosti o spolnovanji danih ukazov pri vlad pritožila, rekši, da se malopremožno ljudstvo nespodobni gizdavo nosi, da se kršence oblačijo v svilno (židano) obleko kakor gospé, da so ženitovanja sila potratna itd. Dvomljivo je, da bi tudi ostrá postava zatrla zapravljivost. Po takem je na Kitajskem prav taka kakor pri nas!*

Deželni zbori.

7. t. m. so se začeli deželni zbori po vsi Cislajtani z navadnimi običaji. Vladne predloge in predloge deželnih odborov se izročujejo ustanovljenim odsekom.

Ker poročilo o zboru Goriškem se nahaja v dopisu iz Gorice in iz drugih zborov, razen Tirolskega in Štajarskega, nimamo nič posebnega poročati, sledi spodej poročilo iz Kranjskega zbora.

Tirolski deželni zbor

je zato važen, ker se je končal že z drugo sejo. Grof Brandis je namreč bral izjavo večine (36) poslancev, za zapustijo zbornico, ker vlada žali deželne ustavne pravice; edino upanje stavijo oni na cesarja. Liberalci so kričali svoj navadni „ohó“ med branjem omenjenega pisma. Na poziv barona Dipauli-a zapustijo potem konservativni poslanci zbornico z navdušenim trikratnim slava-klicem cesarju. — Ces. namestnik grof Taaffe je potem že v na pol prazni zbornici izjavil oni protest za nepostaven; glasoviti liberalec dr. Wildauer je z besedo vmes silil, al zbornice predsednik ga je zavrnil rekši, da zbor ni več sklepčen, ter je zapustil stolico predsednikovo. In odlazilo je potem ostalih 11 poslancev drug za drugim.

Štajarski deželni zbor.

Proti volitvi slovenskega poslanca dr. Radaja se je od nemčurske stranke vložil neki protest, češ, da je v preiskavi zaradi goljufije. Volil se je poseben odsek, ki naj volitev Radajevo preiskuje. Nadjamo se, da bo preiskava dokazala hudobno natolcevanje.

Deželni zbor Kranjski.

V 2. seji je zbornice predsednik dotičnim odsekom v pretres in poročanje izročil sledeče predloge: vladna predloga z načrtom postave gledé boljega obdelovanja Ljubljanskega močvirja; — vladna predloga z načrtom postave gledé spremembe §. 68. Ljubljanskega občinskega reda; — deželno-odborno poročilo o razmeri skladnega plačevanja stroškov za zdravila in za pota o slučajih epidemij; — deželnega odbora poročilo s proračunom Slapske vino- in sadjerejske šole za l. 1877 in računskim sklepom za leto 1875; — deželnega odbora poročilo zavolj najema vrtnarja za sadje in zelenjavo na Slapu; — deželnega odbora poročilo s proračunom gledališkega zaklada za leto 1877; — deželnega odbora

poročilo s proračunom zemljiško-odveznega zaklada za leto 1877; — deželnega odbora poročilo s proračunom ustanovnih zakladov za leto 1877; — in deželnega odbora poročilo o nakupu Valentin Krisperjevega posestva „zverinjak“ za prihodnjo deželno norišnico.

Potem so se volili odseki, in sicer:

V finančni odsek 9 udov gg. baron Apfaltrern, Dežman, Murnik, Obreza, dr. Poklukar, Robič, vitez Savinšek, dr. Schrey, dr. Zarnik;

v peticijski odsek 5 udov gg.: grof Barbo, Kramarič, Pakiž, vitez Savinšek, baron Taufferer;

v odsek za poročilo o deželnega odbora delovanji 7 udov gg.: Braune, vitez Gariboldi, Grasselli, Horak, Lavrenčič, Schaffer, Tavčar;

v gospodarski odsek 9 udov gg.: dr. Bleiweis, Dežman, vitez Gariboldi, Kotnik, Kozler, Langer, Murnik, Obreza, dr. Poklukar, Rudež.

V 3. seji 11. dne t. m. je predsednik naznanil, da so se v 2. seji voljeni odseki konstituirali tako-le: finančni odsek je volil Murnika za prvomestnika, Dežmana za namestnika, dr. Poklukarja za zapisnikarja, — peticijski odsek grofa Barbota za prvomestnika, viteza dr. Savinschegga za namestnika, barona Tauffererja za zapisnikarja; — gospodarski odsek dr. Jan. Bleiweisa za prvomestnika, vit. Gariboldi-a za namestnika, viteza Langerja za zapisnikarja. Izročile so se potem nekatere peticije in predloge dotičnim odsekom; — potrdila se je volitev deželnih poslancev barona Tauffererja in viteza Vestenecka iz razreda veleposestnikov; dalje se je v občinski odsek izvolil Jugovic, Matej Lavrenčič, Pakiž, dr. Poklukar, Braune, Dežman in vitez Langer. Andreju Lavrenčiču se je zavoljo bolezni odpust dovolil za 14 dni, že v 2. seji pa tudi dr. Razlagu odpust za čas bolezni njegove.

Naši dopisi.

Iz Dunaja. (*Slovanski pevski zbor*) napravi v torek 21. marca 1876 koncertno besedo v „Gartenbaugesellschaft“, I., Parkring. Vstopni listi po 1 gold. 50 kr. se dobivajo v „Slovanski besedi“. I. Doblhofgasse 9; in še drugod, pri kasi pa po 2 gold.

Odbor.

V Gorici 12. marcija. — Vivos voco! Tako sem se bil namenil začeti današnji dopis. In pikanten bi bil, da bi bil marsikdo vskliknil: Gore, — pokrijte me! Da sem neke reči v pero nazaj potisnil, — tega ste krive najprej vé „Novice“ same. V poslednjem mojem dopisu mi je sl. vredništvo prečrtalo tisti stavek, katerega sem imel za najvažnišega (in bila je vsaka beseda dobro preudarjena). Zdaj vem, da sem sam uganil, zakaj ste to storili. Vašo vredništvno oblast spoštujem; po drugi strani pa vendar tudi trdim, da sem dober prerok bil, ko sem one besede pisal; izrazovale so le senco prave situacije. Sicer pa je res, da molk je — zlató; zato hočem tudi danes veliko, veliko reči zamolčati, in to tem raji, ker nekim ljudem so ušesa vzrastla le zato, da ž njimi — ne slišijo. — — Zraven Tirolskega je naš deželni zbor najimenitniši. V 15 letih se je v prvo zgodilo, da je a) moral glavar več ko dobre pol ure po maši čakati, da je mogel sejo pričeti; (sešlo se je samih 11 poslancev), in b) da razen stenografov in čuvajev ni bilo v dvorani ni enega poslušalca. Oj, navdušenost prvih let — kje si?! Začetni govor glavarjev obsega le neobhodno potrebnih par besedi; daljši in prav umetno sestavljen je nekrolog dr. Lavriču. Govoril ga ni „tuje c“, kakor nek časnik misli, ampak — — (pa saj sem rekel gorej, da bom molčal). Izvolili so se koj v prvi seji

trije odseki; v odsek za finančne reči: gg. bar. Ritter (predsednik), Abram, Candussi, Gorjup, Pajer, Strassoldo, Winkler; v odsek za peticije: Dottori (prvosestnik), Benardelli, Faganel, Maurovič, Pagliaruzzi, Pollay, Žigon; v odsek za pravne reči: Winkler (predsednik), Černe, Deperis, Del Torre, Jakopič, Pajer, Dottori. — Prihodnja seja bo za kakih 14 dni. — Vrli naš profesor Povšè je povabljen od ministra za kmetijstvo na Dunaj k posvetu o živinoreji — kako bi se namreč dala povzdigniti v Avstriji. V tem svetu bo še 5 drugih veščakov zastopajočih vso Cislajtanijo. — Te dni se priobči sporočilo o naši I. učni razstavi preteklega oktobra in se razpošljejo diplomi. Več o tem drugi pot. — Za namestništvenega svetovalca v Trst pride bivši okrajni glavar Koperski, ki je bil poprej v Gradišči, — gosp. Da Mosto, poštenjak. — Novi trg za zelenjad v nekdanjem Pêrsa-vem vrtu bo jako lep. Trg je obzidan; poleg zidov so čedne zidane prodajalnice, po sredi dovolj prostora za vozove in ljudi; vhodov ima četvero. — Tudi novo kosarno za artiljerijo misli zidati naša mestna gosposka, samo „farovž“ pred veliko cerkvijo — nad tega se ne more spraviti; hraniti ga misli — ne kakor da bi mesto lepšal — kot spominek iz nekdanjih časov, ko so ital. Goričani rekli župnikovi ali duhovski hiši — „farovž“ (v čisti italijanščini). — Še bi imel kaj povedati o dveh ženah, ki so ju pred nekimi tedni našli mrtvi, — ali to je že prestaro. *)

Iz Bevk v okolici Vrhniški 11. sušca. (*Peticija do sl. deželnega šolskega sveta.*) Da bi pri nas novo šolo zidali, je bil ogled meseca grudna lanskega leta, h kateremu so prišli gospodje šolskega sveta iz Ljubljane. Prišli so ogledat tukajšnjo šolo, katero smo pred dvema letoma iznova zidali. Oni pa so sklenili, da moramo drugo novo šolo zidati. Čemu to? Kaj ne bi bilo bolje, da bi sedanji šoli še nekoliko prostorov prizidali? Imenovano šolsko poslopje nas je stalo nad tri tisoč goldinarjev, kar ni malo za ubožne kmete. Se vé da tisti, ki so za to, naj bi se šola iznova zidala, bi gotovo drugače govorili, ko bi se morali pri šolskem zidanju za svoj žep prijeti. Kakor rečeno, smo zidali novo Bevško šolo pred dvema letoma z namenom, ne samo za „mežnarskega hlapca“, ampak tudi zato, da bi se otroci v njej podučevali. Poslopje prizidati smo pripravljani; to bi se z malimi stroški lahko zgodilo, če sedanje poslopje ni na nikakoršen način pripravno za šolo; a šolo zidati na drugem prostoru iznova bi bilo nam ubozim kmetom silno težavno, posebno v sedanjem času, ko je ubogi kmet z davki do vrata obložen. Kje je jemati, nihče ne pomisli! Res se sliši sèm ter tje govorjenje, da se v Bevkah premožni kmetje nahajajo; toda naj tak vzame kako posestvo v najem, kmalu se bo prepričal, da je napačno sodil. Koliko škode napravi slana, koliko mokrota, ki včasih celo polje poplavi, v jeseni pa imamo o suši toliko dima, da solnca ne vidimo. Iz te resnice je razvidno, koliko prihodkov imajo tukajšnji posestniki. Že tisoče in tisoče smo dali za osušenje močvirja, toda koliko smo si na boljšem? Gospode zemljiške cenilce pa prosimo pri ogledu, naj bi na tanko naše močvirje opazovali, koliko dobička ima ubogi kmet od njega, ako ne samih stroškov pri obdelovanji in neizmerno veliko dela. Voda v jeseni izpere z njiv pepél; nasledki tega so po tem, da ubožni kmet domu voziti kaj nima, posebno ker železnica vzročuje, da voda zastaja, in nam polje poplavi. S zaupljivim srcem se tedaj obrnemo na sl. c. k. deželni šolski svet,

*) V dopisu od 4. t. m. ste mi prav nevšečni pogrešek naredili. „Svobodo“ „oznamil“ sem pisal jaz, ne „oznanil“.